

Toespitsingen

Interlevensbeschouwelijke Competenties

INTERLEVENSBESCHOUWELIJKE COMPETENTIES

In het kader van dialoog en samenwerkingen tussen levensbeschouwingen op school

Een beetje toegespitst op de ontwikkelingsstadia (leeftijd) van de leerlingen.

NB: Deze toespitsingen pretenderen niet meer te zijn dan *concretisering van de officiële ILC's per leeftijdsgroep* in het leerplichtonderwijs. Het document is gebaseerd op een document tot ontwikkeling van een *leerlijn ILC* dat de meet niet heeft gehaald. De inhoud is niet officieel, maar wordt u aangeboden 'as is'.

INLEIDING

De ILC's zijn algemeen geformuleerd: ze dienen voor alle niveaus en onderwijsvormen in het leerplichtonderwijs (van 6 tot 18 jaar).

Een concretisering zou leerkrachten kunnen helpen om de ILC's te vertalen naar *operationele leerdoelen* voor de eigen ILC-lesprojecten, aangepast aan de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de leerlingen.

In de volgende toespitsingen worden de ILC's geconcretiseerd op drie niveaus:

- Niveau 1 (6-10 jarigen) : 1ste en 2de graad basisonderwijs
- Niveau 2 (10-14 jarigen) : 3de graad basisonderwijs en 1ste graad secundair onderwijs
- Niveau 3 (14-18 jarigen) : 2de en 3de graad secundair onderwijs

De concretisering bouwen op elkaar voort, d.w.z. elke volgende stap (niveau) veronderstelt de vorige. Elke concretisering is dus eigenlijk een graduele ontvouwing van de competentie.

De evolutie van de *kennis* (linkerkolom van de ILC's) begint bij feitelijke kennismaking, en gaat via meer conceptuele kennis naar – indien toepasselijk – metacognitieve kennis. De evolutie in *vaardigheden* en *attitudes* is ook gradueel: zij begint bij luisteren, herkennen en gaat via waarderen naar internaliseren. Op het derde niveau krijgt persoonlijke bewustwording, reflectie en engagement van de leerling extra aandacht, voorzover de ILC dat toelaat. Zo wordt de leerling op Niveau 3 (14-18 jarigen) uitgedaagd om zijn/haar persoonlijke levensbeschouwelijke kijk te ontwikkelen.

Caveat: de term 'eigen levensbeschouwing' in de ILC's oscilleert tussen de *persoonlijke visie* van de leerling op het leven en het *vak* (ingericht door een erkende levensbeschouwing) dat de leerling volgt. In de 'toespitsingen' is soms gekozen dit belangrijke onderscheid expliciet te maken.

Competenties interlevensbeschouwelijke dialoog (ILD) en interlevensbeschouwelijk samenleven (ILS)

kennisdoelen	vaardigheden en attitudes
Ik en mijn levensbeschouwing	
<i>De leerling ontdekt en verwoordt</i> 1.de levensbeschouwelijke kenmerken van de eigen ontwikkelende identiteit. 2.de eigenheid van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt. 3.de interne pluraliteit van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt.	<i>De leerling</i> 4.verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing. 5.gaait respectvol en open om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing. 6.gaait respectvol en open om met de diversiteit binnen de eigen levensbeschouwing. 7.ontwikkelt een positief zelfbeeld en neemt initiatief gebaseerd op beleving van de eigen levensbeschouwing.
Ik, mijn levensbeschouwing en deze van de ander	
<i>De leerling ontdekt en verwoordt</i> 8.de eigenheid van andere levensbeschouwingen. 9.de eigenheid van een levensbeschouwing zoals een bevoorrechte getuige of een relevante vertegenwoordiger van een levensbeschouwing ze voorstelt. 10.gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen. 11.de interne pluraliteit in verschillende levensbeschouwingen.	<i>De leerling</i> 12.herkent en benoemt de levensbeschouwelijke kleuring van gedachten, gevoelens, ervaringen, waarden en normen bij zichzelf en anderen. 13.respecteert het bestaan van levensbeschouwingen. 14.luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing. 15.verplaatst zich in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen. 16.is constructief kritisch over eigen en andere levensbeschouwingen. 17.gaait respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.
Ik, mijn levensbeschouwing en de samenleving	
<i>De leerling ontdekt en verwoordt</i> 18.de verschillen tussen stereotyperingen over een levensbeschouwing en de binnenkant van een levensbeschouwing. 19.moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS. 20.de rol van levensbeschouwingen voor zichzelf en de samenleving.	<i>De leerling</i> 21.onderscheidt levensbeschouwelijke-stereotypering van levensbeschouwelijke-identiteit. 22.gaait constructief om met moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS. 23.oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving. 24.herkent afspraken en regels nodig voor interlevensbeschouwelijk samenleven en past deze toe.

KENNIS – ik en mijn levensbeschouwing

De leerling ontdekt en verwoordt

1. *de levensbeschouwelijke kenmerken van de eigen ontwikkelende identiteit.*
2. *de eigenheid van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt.*
3. *de interne pluraliteit van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt.*

ILC	Niveau 1 (6-10 jarigen)	Niveau 2 (10-14 jarigen)	Niveau 3 (14-18 jarigen)
1	ontdekt dat hij of zij een eigen manier heeft om het leven aan te voelen, te beleven en te beschouwen en dat dit deel uitmaakt van zijn of haar eigen identiteit;	herkent in de eigen (zich) ontwikkelende identiteit levensbeschouwelijk aspecten;	herkent en evalueert voor zichzelf levensbeschouwelijke aspecten van zijn ontwikkelende identiteit;
2	Ontdekt en verkent elementen eigen aan de levensbeschouwing waarin hij/ zij les volgt;	Verwoordt aan de hand van een aantal gebruiken, verhalen, mens- en wereldbeelden ... wat eigen is aan de gevolgde levensbeschouwing;	verklaart en kent waarde toe aan gebruiken, verhalen, mens- en wereldbeelden die kenmerkend zijn voor de gevolgde levensbeschouwing;
3	herkent binnen de dagelijkse realiteit dat niet iedereen de gevolgde levensbeschouwing op eenzelfde manier beleeft;	illustreert de interne pluraliteit van de gevolgde levensbeschouwing met voorbeelden;	verklaart de interne diversiteit van de gevolgde levensbeschouwing en positioneert zich t.o.v. die diversiteit;

VAARDIGHEID/ATTITUDE–ik en mijn levensbeschouwing

De leerling

4. *verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen LB.*

5. *gaat respectvol en open om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing.*

6. *gaat respectvol en open om met de diversiteit binnen de eigen levensbeschouwing.*

7. *ontwikkelt een positief zelfbeeld en neemt initiatief gebaseerd op beleving van de eigen levensbeschouwing.*

ILC	Niveau 1 (6-10 jarigen)	Niveau 2 (10-14 jarigen)	Niveau 3 (14-18 jarigen)
4	drukt iets uit van de eigen gedachten, gevoelens en ervaringen die verbonden zijn met levensbeschouwelijke thema's;	verwoordt open en bedachtzaam (morele) gedachten, gevoelens, ervaringen en opvattingen verbonden met zijn persoonlijke levensbeschouwing;	verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden en verkent die vanuit zijn persoonlijke levensbeschouwing;
5	Gaat open en respectvol om met de aangereikte levensbeschouwelijke thema's;	gaat respectvol om met en toont openheid voor de beleving van en de manier waarop er wordt gesproken over de aangereikte levensbeschouwelijke thema's;	gaat respectvol en open om met de manier waarop er wordt gesproken over gebruiken, verhalen, mens- en wereldbeelden die kenmerkend zijn voor de gevolgde levensbeschouwing;
6	ervaart dat mensen uit de gevolgde (en eigen) levensbeschouwing sommige thema's anders beleven en oefent zich in het respectvol omgaan met deze verschillende belevingen;	toont respect en openheid voor mensen die de gevolgde (en eigen) levensbeschouwing anders beleven;	gaat respectvol en open om met de interne diversiteit van de gevolgde levensbeschouwing;
7	Ontwikkelt een positief zelfbeeld vanuit de aangeboden levensbeschouwelijke thema's;	ontwikkelt een positief zelfbeeld en is bereid om initiatief te nemen gebaseerd op de beleving van de persoonlijke levensbeschouwing;	combineert een positief zelfbeeld met initiatieven gebaseerd op beleving van de persoonlijke LB;

KENNIS – ... en de levensbeschouwing van de ander

De leerling ontdekt en verwoordt

8. de eigenheid van andere levensbeschouwingen.

9. de eigenheid van een LB zoals een bevoorrechte getuige of een relevante vertegenwoordiger van een LB ze voorstelt.

10. gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen.

11. de interne pluraliteit in verschillende levensbeschouwingen.

ILC	Niveau 1 (6-10 jarigen)	Niveau 2 (10-14 jarigen)	Niveau 3 (14-18 jarigen)
8	ontdekt en verkent elementen van andere LB die hij/zij in de concrete omgeving ontmoet;	legt verbanden tussen gebruiken, verhalen, mens- en wereldbeelden die kenmerkend zijn voor andere levensbeschouwingen;	duidt en analyseert hoe gebruiken, verhalen, mens- en wereldbeelden die kenmerkend zijn voor andere levensbeschouwingen met elkaar samenhangen;
9	Ontdekt en verkent gebruiken, verhalen, mens- en wereldbeelden zoals iemand uit deze LB ze vanuit zijn of haar ervaring voorstelt;	herkent en verklaart gebruiken, verhalen, mens- en wereldbeelden zoals die voorkomen in getuigenissen van relevante vertegenwoordigers van andere levensbeschouwingen;	(a) onderzoekt en bevraagt gebruiken, verhalen, mens- en wereldbeelden zoals die..., (b) en gaat hierover in gesprek met mensen die een andere levensbeschouwing hebben;
10	ontdekt en benoemt in de concrete omgeving een aantal aspecten die verschillende levensbeschouwingen delen en waarin ze verschillen;	legt verbanden en duidt verschillen tussen elementen die in verschillende levensbeschouwingen voorkomen;	(a) analyseert overeenkomsten en verschillen tussen verschillende levensbeschouwingen, (b) en drukt daaromtrent een eigen kijk uit;
11	Ontdekt in een concrete situatie dat mensen van eenzelfde levensbeschouwing soms een aspect van het leven op een andere manier beleven;	illustreert na een interlevensbeschouwelijke ontmoeting hoe andere levensbeschouwingen een interne pluraliteit kennen;	onderzoekt wat binnen andere levensbeschouwingen de mensen verbindt en scheidt;

VAARDIGHEID/ATTITUDE – ... en de levensbeschouwing van de ander

De leerling

- 12. herkent en benoemt de levensbeschouwelijke kleuring van gedachten, gevoelens, ervaringen, waarden en normen bij zichzelf en anderen; *
- 13. respecteert het bestaan van levensbeschouwingen;
- 14. luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing;
- 15. verplaatst zich in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen;
- 16. is constructief kritisch over eigen en andere levensbeschouwingen; *
- 17. gaat respectvol en open om met leerlingen die een andere levensbeschouwing hebben.

ILC	Niveau 1 (6-10 jarigen)	Niveau 2 (10-14 jarigen)	Niveau 3 (14-18 jarigen)
12	ontdekt dat iedereen een unieke levensbeschouwelijke binnenkant heeft, door samen ervaringen, gevoelens en gedachten te delen;	gaat in de interlevensbeschouwelijke dialoog sensitief om met de levensbeschouwelijke kleuring van (morele) ervaringen, gevoelens en gedachten bij zichzelf en anderen;	herkent en benoemt emotionele en relationele componenten als het gaat over levensbeschouwing (gedachten, gevoelens, ervaringen, waarden en normen), zowel bij zichzelf als bij anderen;
13	ontdekt en accepteert dat er verschillende levensbeschouwingen bestaan;	accepteert en respecteert dat mensen uit andere (levensbeschouwelijke) bronnen putten;	gaat respectvol om met het gegeven dat mensen leven in verschillende levensbeschouwelijke tradities;
14	luistert met interesse naar leeftijdgenoten met een andere levensbeschouwing;	beluistert in een gesprek met leeftijdsgenoten met een andere levensvisie hun ervaringen, gedachten zonder te oordelen;	luistert empathisch en open naar leeftijdsgenoten die een andere levensvisie hebben;
15	ontdekt dat er andere levensbeschouwelijke zienswijzen zijn;	staat open voor het LB- perspectief van anderen;	verplaatst zich in het levensbeschouwelijke perspectief van anderen;
16	ontwikkelt een nieuwsgierige, onderzoekende houding bij een aantal levensbeschouwelijke thema's;	stelt constructief kritische vragen over eigen en andere levensbeschouwingen;	(a) is constructief kritisch over eigen en andere levensbeschouwelijke opvattingen en gebruiken; (b) verwoordt eigen standpunten op een rustige manier;
17	staat open voor mensen met een andere levensbeschouwing en oefent zich in een respectvolle omgang met hen;	gaat respectvol om met mensen met een andere levensbeschouwing;	gaat respectvol en open om met mensen die in een andere levensbeschouwelijke traditie leven;

KENNIS – ... en het samenleven

De leerling ontdekt en verwoordt

18. de verschillen tussen stereotyperingen over een levensbeschouwing en de binnenkant van een levensbeschouwing.

19. moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS.

20. de rol van levensbeschouwingen voor zichzelf en de samenleving.

ILC	Niveau 1 (6-10 jarigen)	Niveau 2 (10-14 jarigen)	Niveau 3 (14-18 jarigen)
18	ontdekt dat er vooroordelen zijn en dat die een belemmering kunnen vormen voor een échte ontmoeting;	ontdekt en verwoordt dat er vooroordelen zijn en dat die een belemmering kunnen vormen voor een échte ontmoeting;	verklaart hoe stereotyperingen van en vooroordelen over levensbeschouwelijke tradities. (a) de betekenis hiervan geen recht doet; (b) mensen kwetst, en het vreedzaam samenleven bemoeilijkt;
19	verwoordt hoe zij/hij interlevensbeschouwelijk ontmoetingen ervaart in een concrete context;	licht toe aan de hand van voorbeelden dat interlevensbeschouwelijk samenleven zowel verrijkend als moeilijk kan zijn;	analyseert hoe interlevensbeschouwelijk samenleven en dialogeren zowel verrijkend als moeilijk kan zijn;
20	ontdekt hoe levensbeschouwingen mensen bij elkaar brengen in beleven, denken en doen;	illustreert met voorbeelden hoe levensbeschouwelijke tradities voor het eigen leven en voor het samenleven een rol kunnen spelen;	(a) vormt een genuanceerd oordeel over de rol die LB-tradities spelen in de samenleving; (b) onderscheidt welke elementen uit diverse LB- tradities voor hem-/haarzelf van betekenis zijn;

VAARDIGHEID/ATTITUDE – ... en het samenleven

De leerling

21. onderscheidt levensbeschouwelijke stereotypering van levensbeschouwelijke identiteit. *
22. gaat constructief om met moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS.
23. oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multi-LB samenleving.
24. herkent afspraken en regels nodig voor interlevensbeschouwelijk samenleven en past die toe.

ILC	Niveau 1 (6-10 jarigen)	Niveau 2 (10-14 jarigen)	Niveau 3 (14-18 jarigen)
21	is bereid om open met anderen om te gaan en vermijdt levensbeschouwelijke stereotypering;	is bereid om open en behoedzaam te reageren op levensbeschouwelijke vooroordelen in de eigen concrete leefwereld;	(a) doorprijkt vooroordelen over andere levensbeschouwingen; (b) en waardeert de authentieke ontmoeting met mensen die op een andere manier in het leven staan;
22	ervaart dat een interlevensbeschouwelijke ontmoeting verrijkend kan zijn, ook wanneer je de ander niet volledig begrijpt;	gaat constructief om met het feit dat interlevensbeschouwelijk samenleven zowel verrijkend als moeilijk kan zijn;	gaat constructief en creatief om met het feit dat het samenleven in een plurale context zowel verrijkend als moeilijk kan zijn;
23	doet constructief mee als er een interlevensbeschouwelijke ontmoeting plaatsvindt;	maakt zich een aantal vaardigheden en attitudes eigen die de interlevensbeschouwelijke ontmoeting en dialoog bevorderen;	doet actief mee aan de interlevensbeschouwelijke dialoog en ontmoeting;
24	ervaart dat er afspraken nodig zijn om in gesprek te gaan met leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing en is bereid die na te leven;	maakt zich afspraken en regels eigen voor interlevensbeschouwelijke ontmoetingen;	maakt zich afspraken en regels eigen voor ontmoetingen met mensen die andere levensvisies hebben, en zet zich daarvoor in;

* ILC's met een sterretje in de kolom 'vaardigheid/attitude', die (ook) in de kolom met 'kennis' zouden kunnen staan (verdiept kennisniveau)